

Հ Ե Ր Ո Վ Դ Ի Ա Դ Ա

(Գուստաւ Փլօքերի)

I.

Մեռեալ ծովից արևելք, սրածայր ապառաժի գագաթին, որ կոնուսի ձև ունէր, կախուած էր Մարխերուս ամրոցը։ Կողքից, առջևից և յետևից նրան շրջապատում էին չորս խոր հովիտները։ Նրա ստորոտում խիտ առ խիտ ընկած էին տները, շրջապատուած պարսպով, որ բարձրանում և իջնում էր համապատասխան գետնի մակերևոյթի։ Մանուածապտոյտ, ժառի մէջ փորած ճանապարհն ամրոցը միացնում էր քաղաքի հետ։ Նորա ատամնաւոր հարիւր քսան կանգուն բարձրութեամբ պարիսպները բազմաթիւ անկիւններով, պսակուած էին աշտարակներով, որոնք նմանում էին մարգարիտների անդունդի եզերքին կանգնած այս քարեայ թագի վերայ։

Ամրոցի ներսը գտնւում էր պալատը, զարդարուած կամարակապ սրահներով, տափակ տնիքներով, շրջապատուած վայրի ձիթենիների ցանկապատով և ձողերով, որոնց վերայ ձգուած էր կտաւ, արևից պաշտպանելու համար։

Մի անգամ, լուսարացին Տետրարիս Հերովդէս-Անտիպան բարձրացաւ այնտեղ և արմուռնի վերայ յենած սկսեց նայել։

Ուղղակի ներքեւում սկսում էին դուրս ցցուել լեռների կատարները, դեռ մինչև կիրճի խորքը շրջապատուած մառախուղով։ Մէզը բարձրանում էր և նստրանում և ահա երևում են Մեռեալ ծովի եզերագծերը։ Մարխերուսի յետևից բացւում է արշալոյսը կարմիր ցոլքով։ Շուտով նա լուսաւորեց աւազուտ ափը, բլուրները, անապատը և Հրէաստանի հեռաւոր լեռների գորշ, խորդուրտ լանջերը։ Հորիզոնի մէջտեղով սև շերտի նման ձգւում էր Ենգադղան, խորքում՝ Քէրրոնը բարձրանում էր ինչպէս գմբէթ. ահա երևում է էսքօլը ծածկուած նռնինիների պուրակով, Սօրէքը իւր խաղողի այգիներով, Կարմէլը Կարմեղոս կուճգուօյ պատած։ Անտոնիոսի խորանարդի նման հսկայական մեծութեամբ աշտարակը թագաւորում է Երուսաղէմի վրայ։ Տետրարիսը սևեռեց իւր հայեացքը Ղէպի աջ և սկսեց դիտել Երիքովի արմաւենիները. նա մտածում

էր իւր Գալիլիայի ուրիշ քաղաքների մասին: Կափառնայումի, Էնդորի, Նազարէթի և Տիրեւրիադայի, ուր նա երևի այլևս չի վերադառնալ: Յորդանանը հոսում էր ցած մերկ անապատի միջով, փայլիլուն ինչպէս ձիւնէ շղարշ, խողեցուցիչ սպիտակ: Լիճը նմանում էր երկնագոյն քարի: Նրա հարաւային ծայրում, սրտեղ ընկած էր Եմէնը, Անտիպան տեսաւ այն, ինչ որ վախենում էր տեսնել: Այնտեղ ձգուած էին մութ վրաններ, մարդիկ նիզակները ձեռքներին քնած էին ձիւնների մէջ. հանգչող խարոյկները փայլում էին երկրի վրայ ինչպէս կայծեր:

Դա արարական շէխի զօրքն էր: Անտիպան բաժանուել էր նրա աղջկանից, որպէսզի ամուսնանայ Հերովդիադայի, իւր եղբայրներից մէկի կնոջ հետ, որն ապրում էր Իտալիայում հրաժարուած իշխանութեան որևէ ձգտումից:

Անտիպան օգնութեան էր սպասում հռովմայիցիներից բայց Ասորեստանի կառավարիչ Բիթելիոսը, դանդաղում էր և Տետրարիը տանջում էր անհանգստութիւնից:

Շնորհիւ Ագրիպպայի նաանշուշտ կորցրել էր կայսեր բարեհաճութիւնը: Նորա երրորդ եղբայր Փիլիպպոսը, Բաթանէայի իշխանաւորը գաղտնի զինւում էր: Հերովդէսի հեթանոսական սովորեթիւնները նրա գէմ էին հանել հրէաներին. բոլոր մնացածները տանջում էին նորա իշխանութեան տակ և նա չգիտէր ինչ որոշումն անել. մեղմացնել արարներին, թէ դաշն կապէր պարթևների հետ, և իւր ծննդեան տօնի պատրուակով իւր զօրքի առաջնորդներին, գիւղերի կառավարիչներին և Գալիլիայի իշխանաւորներին մեծ խնայքի էր հրաւիրել:

Տետրարիը սուր անհանգիստ հայեացք նետեց բոլոր ճանապարհների վրայ: Նրանք ամայի էին: Արծիւները սաւառնում էին նորա գլխավերևում. զինւորները ննջում էին թիկնած ամրոցի պարսպին, մեռելային լուծիւնը թագաւորում էր ամրոցում:

Յանկարծ Անտիպան գունատուեց. նորան հասաւ մի ձայն, որ կարծես դուրս էր գալիս գետնի տակից: Նա կռացաւ, լսում էր ձայնը լռեց. ապա նորից հնչեց, և ծափ զարկելով Հերովդէսը ձայն տուեց. — Մաննայի, Մաննայի:

Երեաց մի մարդ, մինչև դօտին մերկ, ինչպէս բաղնիսպան: Սա նիհար ծերուկ էր, շատ բարձրահասակ, կողքից քաշ էր ընկած ահագին կեռ թուրը, բրոնզիայ պատեանի մէջ. մազերը ցլցում էին կատարի պէս և այդ պատճառով ճակատը բնականից աւելի երկար էր թւում. ինչոր քնէածուծիւն մթնացրել էին նորա աչքերը, բայց ատամները փայլում էին և արագ գնում էր քարերի վրայով: Նա ձկուն էր կապկի պէս, իսկ գէմքը անդորր էր նման մուսիայի:

—Ուր է նա, հարցրեց Տետրարիւր:

—Այնտեղ, ուր էր միշտ, պատասխանեց Մաննային, մատով դէպի յետ ցոյց տալով:

—Ես լսեցի նրա ձայնը:

Եւ հառաչելով լի կրճքով Անտիպան սկսեց հարց ու փորձ անել Հովաքանանի մասին, որին լատինացիները անուանում են սուրբ Յովհաննէս Մկրտիչ: Կրկին տեսա՛ր այն երկու մարդկանց, որոնց անցեալ ամիս թոյլ տրուեց բանտ մտնել նորա մօտ և յաջողեց քեզ իմանալ թէ նոքա ինչու համար էին եկել:

Մաննային պատասխանեց.

—Նոքա նրա հետ խօսում էին զաղտնի բռներով, ինչպէս զողերը խաչակապ փողոցների վերայ և ապա ուղևորուեցին վերին Գալիլիա, ասելով, որ կվերադառնան մեծ համբաւով:

Անտիպան զլուխը քաշ գցեց. սարսափը նկարուած էր նրա դէմքի վերայ:

—Հակիր նրա վերայ, հակիր: Նրա մօտ ոչ ոքի մի թողնիր: Միշտ դուռը փակ պահիր: Ծածկիր փոսը: Թող նոյն իսկ չկասկածեն թէ նա կենդանի է:

Մաննային կատարել էր այս հրամանները, նախ քան ստանալը. որովհետեւ Յովաքանանը հրէայ էր, իսկ նա ատում էր հրէաներին, ինչպէս բոլոր սամարացիք:

Քարիզիմում գտնուած նոցա տաճարը, որը Մովսէսի կտակով պէտքէ Իսրայելի ժողովրդի կենդրոնատեղին լինէր, գոյութիւն չունէր Գիրկան թագաւորի ժամանակից: Երուսաղէմի տաճարը նոցա կատաղեցնում էր. դա ծաղր էր նոցա համար, դա մշտական անարդարութիւն էր: Մաննային մի անգամ մտաւ այնտեղ, որ զոհարանը պղծի մեռածների ոսկորներով, և ազատուեց միայն փախուստով. իսկ նրա ընկերներին գլխատեցին:

Նա տեսնում էր տաճարը երկու բլուրների մէջ: Պատերը սպիտակ մարմարից և ոսկուց կառուցուած տանիքը փայլում էին արևի առաջ: Դա մի փայլուն սար էր, ինչ որ զերբնական, իւր հպարտ փառահեղութեամբ ճնշում էր իւր շուրջն ամեն ինչ:

Մաննային ձգեց ձեռքերը դէպի Սիօնը և ամբողջ մարմնով ձգուելով սեղմած բռնեցքներով և յետ տարած գլխով, նրան նզովք ուղարկեց, հաւատալով խօսքի ոյժին:

Անտիպան անվրդով լսում էր նրան:

Սամարացին նորից խօսեց:

—Երբեմն նա այս ու այն կողմն է ընկնում, պատրաստ փախչելու և ազատութեան յոյս ունի: Երբեմն հիւանդ դադանի տեսք է ստանում. քայց ամենից յաճախ ես տեսնում եմ, ինչ-

պէս նա խորխափելով ման է գալիս կրկնելով. «Ինչ կայ այստեղ. ես պէտք է մեղմանամ, որպէսզի նա աճի»:

Անտիպան և Մաննային իրար նայեցին: Բայց մտքի լարուած աշխատանքն արդէն յոգնեցրել էր Տետրարիսին:

Այս բոլոր լեռները, որ չորս կողմից սեղմուած էին, նման ահագին քարացած կոհակների, ծովափնեայ ժայռերի սև ձեղքուածները, անեղր կապոյտ երկինքը, արևի շլացուցիչ փայլը, անդունդների խորութիւնը խռովում էին նրա հոգին, և ճնշող թանխիծը համակել էր նրան տեսնելով անապատն իր անդունդներով, և լեռնաշղթաներով, որոնք նման էին պալատների և եկեղեցիների աւերակների: Տաք քամին բերում էր ծծումբի հոտ, կարծես Սոդոմի և Գոմորի գոլորշիները լինէին, որոնք թաղուած են Մեռեալ ծովի ծանր ջրի տակ: Երկնքի զայրոյթի այս հետքերը սարսափեցնում էին Տետրարիսին և նա կանգնած էր անթարթ հայեացքով ընկած ցանկապատի վրա գլուխը սեղմած ձեռքերի մէջ:

Մէկը նրան դիպաւ: Նա յետ դարձաւ: Նրա առջ կանգնած էր Հերովդիադան:

Նրա թեթև ծիրանեայ սիմուրան իջնում էր մինչև սանդալները: Շտապելուց նա չկարողացաւ հագնել ոչ մանեակ, ոչ գինդեր. սև մզկերի հիւսը ուսերի վրայով կախուած, կորչում էր ստինքների փոսիկում: Նորա լայնացած քթածակերը դողում էին, դէմքը փայլում էր հանդիսաւորութեամբ:

— Կեսարի ողորմութիւնը մեզ հետ է: Ագրիպպան բանտումն է, բացականչեց նա և նրա խօսքերը ցնցեցին Տետրարիսին:

— Այդ քեզ ո՞վ ասաց:

— Այդ արդէն իմ գործն է:

Եւ նա ուշիւացրեց:

— Նա կամենում էր, որ Կայսր կայսր դառնայ: Ապրելով նորա ողորմութեամբ, Ագրիպպան ձգտում էր արքայական տիտղոսի, որին ձգտում էին և իրանք: Բայց այժմ այլևս երկիւղ չկայ:

— Տիրերիոսի բանտերը հեշտութեամբ չեն բացւում և նոքա, որոնք ընկնում են այնտեղ, պէտք է երբեմն փախ բարև ասեն կեանքին:

Անտիպան հասկացաւ նրան և թէև Հերովդիադան Ագրիպպայի քոյրն էր, չէր դատապարտում այդ անգթութիւնը: Այդ սպանութիւնները սովորական բաներ էին, ինչոր ճակատագրական անհրաժեշտութիւն արքայական տներում: Հերովդէսի տանը դոցա հաշիւը կորցրել էին:

Ապա նա պատմեց Անտիպային բոլորը. կաշառուել էին հովանաւորեալները, բացւում էին նամակները, լրտեսներ էին կանգ-

հեցրած բոլոր դռների մօտ և վերջապէս իրեն յաջողեց գրաւել ամբաստանող Եւտիքէսին:

— Ինձ դա ոչինչ չարժեցաւ: Մի՞թէ ես քեզ համար աւելին չարեցի, ես ձգեցի իմ աղջկան, ասաց Հերովդիադան:

Ամուսնուց բաժանուելուց յետոյ նա իւր երեխային թողեց Հռովմում, յուսալով երեխաներ ունենալ Տետրարիից: Նա այդ մասին երբէք բան չէր ասել Անտիպային և սրան զարմացրեց նրա քնքշութեան յանկարծական փոփոխութիւնը:

Փոսեցին վարագոյրը և նրա կողքին դրեցին լայն բարձեր: Հերովդիադան նստեց նրանց վերայ և երեսը թեքելով սկսեց լալ: Ապա նա ձեռքով սրբելով աչքերը ասաց, որ նա այլևս չի կամենում այդ մասին մտածել, որ ինքը բաղդաւոր է և սկսեց յիշել իրենց խօսակցութիւնն այնտեղ, ատրիումում, հանդիպումը բաղնիքներում, զբօսանքը Via Sacra-յում և գիշերները, որ անցէին կացնում Հռովմէական գիւղում, ընդարձակ դղեակներում, ծաղիկներից հիւսած կամարների տակ, երբ իրանց շուրջը քըչ-քըչում էին շատրուանները: Նա նայում էր Անտիպային, ինչպէս այն ժամանակ, և գողունի շարժումներով փաղաքշում էր նրան: Անտիպան Հերովդիադային յետ մղեց, այնքան հեռու էր նա այժմ սիրուց, որ Հերովդիադան աշխատում էր կենդանացնել: Այս սէրն էր նրա բոլոր դժբաղդութեան պատճառը. որովհետեւ ահա շուտով տասներկու տարի կլինի, որ պատերազմը չի դադարում: Նա ծերացրեց Տետրարիին: Նրա ուսերը կռացել էին մանիշակագոյն երիզներով դորշ կրկնոցի տակ, ճերմակը արծաթագօծել էր մօրուքը, և արեւի ճառագայթները թափանցելով վարագոյրի միջից լուսաւորում էին նրա մոայլ ճակատը: Հերովդիադայի ճակատի վրայ նոյնպէս կային կնճիռներ և դէմ առ դէմ նստած նոքա լիատեղութեամբ հայեացքներ էին փոխանակում:

Լեռների մէջ ճանապարհները սկսեցին կենդանանալ: Հովիտները քըչում էին եզներ, երեխաները քաշում էին էշերին, ախոռապետները տանում էին ձիերին: Բարձրից իջնողները, որոնք Մարխեբուսի ճանապարհով բարձրանում էին, անհետանում էին ամրոցի յետևում. ուրիշները անցնում էին կիրճով, որ ընկած էր դիմացը և հասնելով քաղաքին, զարսում էին իրանց բեռները բակերում: Սոքա Տետրարիի մաստկարարներն և նրա հիւրերի ծառաներն էին, որոնց տէրերն առաջուց էին ուղարկել:

Յանկարծ դարաւանդի խորքում ձախ կողմում երկաց յեսսէնացին սպիտակ հագուստով, բոկոտն, ստոյիկի կերպարանքով: Աջ կողմ կանգնած Մաննային յարձակուեց նրա վերայ բարձրացրած սրով:

— Սպանիր նրան, աղաղակեց Հերովդիադան:

—Կայ. ասաց Տետրարիսը:

Մաննացին կանգնեց. յեստէնացին՝ նոյնպէս:

Ապա նոքա ընկրկելով հեռացան զանազան սանդուխքներով իրարից աչք չհեռացնելով:

—Ես ճանաչեցի նրան, ասաց Հերովդիադան, նրան անւանում են Փանուէլ. նա կամենում է տեսնուել Յովաքանաննի հետ, որովհետեւ դու շլացած խնայեցիր նրան:

Անտիպան հակաճառեց, որ Յովաքանաննը կարող է երեկիցէ պէտք գալ: Նրա յարձակումը Երուսաղէմի դէմ հարկադրում են ֆիացած հրէաներին մօտենալ նրան:

—Ոչ, պատասխանեց Հերովդիադան, նոքա պատրաստ են ծառայել ամենքին և ընդունակ չեն իրանց համար հայրենիք ըստեղծելու: Իսկ նա, ով խառնում է ժողովրդեան, յոյս ծնեցնելով, որը չի ֆիացել Նէէմի ժամանակից, պէտք է ոչնչանայ:

—Ինչո՞ւ չտապել, ասաց Տետրարիսը. Յովաքանաննը վտանգաւոր է, հա՛ հա՛ հա՛:

Եւ նա ձեացրեց թէ ծիծաղում է:

—Լռիք: Եւ նա կրկին պատմեց այն ստորացման մասին, որին ենթարկուեց մի անգամ Գաղատաի ճանապարհին, ուր գնացել էր անուշաքոյր խոտեր ժողովելու:—Ժողովրդի բազմութիւնը խոնուել էր գետի ափին: Մօտիկ բլրակի վերայ խօսում էր մի մարդ: Ուղտի մորթին ծածկում էր նրա գօտին, և նրա զրուխը նման էր առիւծի գլխի: Տեսնելով ինձ, նա սկսեց թափել բոլոր մարգարէների նզովքը: Նրա կոպերը վառվում էին, ձայնը նման էր մռնչոցի, նա կարծես որոտ էր արձակում, բարձրացնելով ձեռքերը դէպի երկինք: Ես չէի կարողանում փախչել: Իմ կողքի անիւները մինչև առանցքը խրուել էին աւազի մէջ, և ես դանդաղօրէն հեռացայ ծածկուած վերարկուով, բոլորովին մեռած վիրաւորանքից, որ թափւում էր ինչպէս փոթորկալից անձրև:

—Յովաքանաննը խանգարում էր նրան ապրել: Երբ նրան բռնեցին և թողելով կապեցին. զինւորներին հրամայուած էր սրայտոյխող անել, եթէ կմտածի ընդիմանալ. բայց նա ընդդիմութեան ստուերն էլ ցոյց չտուեց: Նրա մօտ քանտի մէջ գցեցին օձեր, բայց նոքա չորացան:

Հերովդիադայի բոլոր փորձերն իզուր անցան և այդ նրան կատաղեցնում էր: Եւ ինչո՞ւ համար նա ուզում էր պատերազմ մղել իր հետ: Ի՞նչն էր նրան առիթ տալիս: Նրա ճառերը, կոչը ժողովրդեան տարածւում էր ամեն կողմ, Հերովդիադան լսում էր այն այմեն տեղ, դրանով յագեցած էր օղբ: Նա չէր վախենալ լեղեօճիկներից, բայց Յովաքանաննի խօսքերը սրի հարուածներից ուժեղ էին. Հերովդիադան կարկամում էր նրա առաջ, զգալով իր

անգորութիւնը և բարկութիւնից գունատուած ձգւում էր տանիքի վերայ խօսք չգտնելով, որ արտայայտի այն, ինչ որ իրան խեղդում էր:

Հերովդիադան մտածում էր նոյնպէս, որ Տետրարիւր հասարակական կարծիքի ճնշման տակ կարող էր իրենից բաժանուել: Այն ժամանակ ումէն ինչ կորած էր: Մանկութիւնից նա երազում էր մեծ թագաւորութեան մասին: Որպէսզի այդ իրականացնի, նա ձգեց իւր առաջին մարդուն և միացաւ Անտիպայի հետ, որը չարդարացրեց նրա սպասածը:

— Լաւ պաշտպանութիւն դտայ ես քո ընտանիքում:

— Նա պակաս չէ քան քոնը, ասաց Տետրարիւր:

Հերովդիադան զգաց թէ ինչպէս իւր մէջ եռում էր արքաների և քահանայապետների— իւր նախնիքների արիւնը:

— Քո պապը սրբում էր Ասկալոնի տաճարը: Քո ցեղից միւսները հովիւներ, աւաղակներ, կարաւանների առաջնորդներ— խաժամութ էին, որոնք հարկ էին վճարում Յուդայի ցեղին Դաւիթ թագաւորի ժամանակից: Իմ նախնիքները միշտ ձեռնում էին ձերոնց: Մակարայիցիներից առաջինը դուրս վաճառեց ձեզ Քերքոնից, Դիրկանը հարկադրեց թլպատուել:

Նւ պատրիքուհու դէպի պլեբէյն ունեցած կատարեալ արհամարանքով, Յակովբի դէպէ նդոմուն ունեցած առեկութեամբ նա թափում էր իւր յանդիմանութիւնները դէպի վիրաւորանքը ցոյց տուած անտարբերութեան վերայ, դէպի փարիսեցիներն ունեցած մեղմութեան համար, որոնք մատնում էին իրեն, նոյնպէս և Անտիպայի վերայ նրա համար, որ վախենում էր ժողովրդից, որը իրեն՝ Հերովդիադային ատում էր:— Դու նման ես նրան, խոստովանիր: Նւ դու ափսոսում ես արարացի աղջկան, որը կաքաւում է քարերի շուրջը: Վերադարձու նրան քեզ մօտ: Կորիր նրա հետ նրա վրանը: Կիր նրա անուխի վերայ թխած հացը: Խմիր նրա ոչխարների թթու կաթը: Համբուրիր նրա կապտած այտերը և մոռացիր ինձ:

Բայց Տետրարիւր նրան այլևս չէր լսում, նա նայում էր տներից մէկի տանիքին, ուր երեւաց մի մատուղ աղջիկ. նրա մօտ պառաւր բռնել էր եղէզնի երկար կոթով ամպհովանին, որ նման էր կարթի ձողի: Գորգի մէջտեղում բացուած էր մեծ ճանապարհորդական զամբիւղը: Գօտիներ, ծածկոցներ, ոսկեայ և արծաթեայ զարդերը խառնի խառն կախ կխուած էին նրա եղիւրջներից: Երբեմն երբեմն աղջիկը կռնում էր դէպի այդ իրերը և թափահարում էր նրանց, բարձրացնելով օդի մէջ: Նա հագնուած է հոովմայեցի կնոջ պէս, երկար տուճիկ և զմրուխտի փնջերով թիկնոց, երկնագոյն ժապաւէնը պահում էր նրա վարսերը, սոքա երևի շատ

ծանր էին, որովհետեւ նա երբեմն ձեռքը տանում էր դէպի մազերը: Ամսօրվանու ստուերը շարժւում էր նրա վերայ կիսով չափ ծածկելով նրան: Անտիպան թռուցիկ կերպով նկատեց նրա քրնքուշ վիզը, աչքի անկիւնը, փոքրիկ բերանի եզրը: Բայց նա տեսնում էր թէ ինչպէս թեթեւ ձգուելով ճկում էր նրա իրանը, տեսնում էր նրան ազդրից մինչև ծոծրակը և բռնում էր նրա շարժումները, նրա կուրծքը բարձր ունչում էր, աչքերը վառվում էին: Հերովդիադան գիտում էր նրան:

Անտիպան հարցրեց. — Ո՞վ է նա:

Հերովդիադան պատասխանեց, որ չգիտէ և յանկարծ հանգստացած հեռացաւ:

Տեղաբարխին կամարակապ սրահների տակ սպասում էին գալիլիացիք, նրա գիււանի կառավարիչը, աղագործարանի վերահսկողը, արօտատեղերի վերակացուն և բարելոնացի հրէան, նրա արտոպետը: Բոլորը բացականչութիւններով ողջունեցին Անտիպային: Ապա նա դնաց ներքին սենեակները:

Յանկարծ նախասենեակի անկիւնից նրա առաջ կանգնեց Փանուէլը:

— Ա, դու գեռ այստեղ ես, դու իհարկէ, կամենում ես Յովաքանանին տեսնել:

— Եւ քեզ, ես պէտք է քեզ հաղորդեմ մի կարևոր բան:

Եւ Անտիպայից մի քայլ էլ չհեռանալով նրա հետ մտաւ մութ հանգստարանը:

Լոյսի երկար շերտերը ընկնում էին նրա վերայ ցանկապատի միջից: Պատերը ներկուած էին մուգ նռնենու գոյնով. խորքում բարձրացած էր սև փայտից, եղան կաշուի լարերից հիւսուած օթեակը: Ոսկի վահանը փայլում էր նրա վերևում, ինչպէս արեգակ:

Անտիպան անցնելով ամբողջ սենեակը թիկնեց օթեակի վերայ:

Փանուէլը շարունակում էր կանգնած մնալ և բարձրացնելով ձեռքը ոգևորութեամբ արտասանեց:

— Ամենաբարձրեակը երբեմն ուղարկում է իր որդիներից մէկին: Նա ուղարկեց Յովաքանանին: Եթէ դու նեղես նրան, ապա նա քեզ կպատժի:

— Յովաքանանը ինքն է հալածում ինձ, բացականչեց Անտիպան. նա պահանջեց անկարելին և այն օրից չի դադարում ինձ հետամտելուց: Սկզբում ես խիստ չէի: Բայց նա Մարխերուսից մարդիկ ուղարկեց, որոնք իմ կալուածներում յուզումն են սերմանում: Նա յարձակւում է, ես պաշտպանւում եմ: Վա՛յ նրան:

Նա իւր զայրոյթի մէջ անսասն է, պատասխանեց Փանուէլը: Բայց միևնոյն է, դու պէտք է ազատես նրան:

— Կատաղած զազաններին ազատ չեն արձակում, ասաց Տետրաբլը:

— Մի վախիլ, նա կերթայ Արարների մօտ, Գալլէրի մօտ, սկիւթացիների մօտ: Նրա գործին վիճակուած է ամբողջ աշխարհն անցնել:

Անտիպան կարծես վերացել է ինչ որ տեսիլքի յառելով:

— Նա ամենակարող է... Չնայելով այն բոլորին, ես նրան սիրում եմ:

— Այն ժամանակ ազատիր նրան:

Տետրաբլը գլուխն օրօրեց. նա վախենում էր Հերովդիա-դայից, Մաննայից և ինչ որ անհրեոյթ բանից:

Փանուէլը գործ դրեց ամեն ջանք, որ համոզի Անտիպային, իւր խօսքերին իբրև ապացոյց բերելով, որ յեսսենացիք թագաւորին հնազանդ են: Խոր յարգանքը պատել էր այս խեղճ, անվի-հեր մարդկանց, որոնք հագնում էին վուշից գործուած հագուստ և կարգում էին ապազան ըստ սասողերի:

Անտիպան մտաբերեց Փանուէլի խօսքերը:

— Դու ինձ կամենում էիր հաղորդել ինչ որ կարևոր բան-ասա:

Յանկարծ երևաց խափշիկը: Նրա մարմինը փոշու մէջ կո-րած էր: Նա խռպում է և միայն կարողացաւ ասել:

— Բիթելիոսը:

— Ի՞նչպէս, նա դալիս է այստեղ:

— Ես ինքս նրան տեսայ: Չի անցնիլ երեք ժամ, նա այստեղ կլինի:

Անցքերում վարագոյրները շարժւում էին, կարծես քամուց հողմահար: Արքունիքը լցուեց աղաղակներով, վազող մարդկանց դոփինը խառնւում էր տեղափոխուող զարդարանքների ղզըղոցին, մօտ ըբրուող արծաթեայ ամանների զընգոցին. աշտարակներում հնչեցին փողերը, որոնք գործի էին կանչում թափառող ստրուկ-ներին:

Քարգ. Մասթեոս եպիսկոպոս

(Շարունակելի)

